

TÚRAKIÍRÁS

A "Válaszd a hazait" túrasorozat következő túrája, 2016. augusztus 6-án, a HALOMLÁTOGATÓ túra, melynek során a Debrecen környékén fellelhető kunhalmok közül keresünk fel 6-ot kerékpárral.

Találkozás helye: 2016. augusztus 6. szombat, 9 órakor a Füredi-Böszörményi út kereszteződése, a kerékpárúton. Utunk során a Nagysándor-halomtól a Basa-halomig 6 kunhalmot fogunk meglátogatni. Túra hossza: kb. 15 km. Szükséges felszerelés: időjárásnak megfelelő öltözk, a jelenleg érvényben lévő műszaki előírásoknak megfelelő kerékpár, láthatósági mellény. Élelem, innivaló. Túravezető: Lévai Gyöngyi (Természetjáró Szövetség) Információ kérhető: levaigyongyi@gmail.com, www.hajdutura.hu, www.navigatortura.hu.

Korábbi években már 2 alkalommal jártunk ezeken a helyeken, sajnos a halmok állaga azóta csak romlott. Maroknyi kis csapatunk nincs olyan helyzetben, hogy hathatós lépéseket tegyen a megőrzésükért, de legalább számon tartjuk, és egy kis történelmi visszatekintés keretében emlékezünk a régmúlt idők itt maradt emlékeire. Ezzel a kerékpártúrával városunk kulturális hagyományainak megőrzéséért is tekerünk.

"A halom rendesen magános földdomborulat. Itt-ott egymástól néhány száz méternyire több hasonló nagyságú emelkedik. Másutt egy különösen terebélyes tumulus közelében egy vagy két kisebb halom, inkább laponyag húzódik meg szerényen. Miként a nagy bolygó körül kisebbek keringenek, úgy tartoznak a fejedelmi földpiramisokhoz a kisebb földhányások, a főember-szolgák, a csatlósok alacsony sírdombjai. (...) halmok rendesen erek, völgyek, vízfolyások, tavak vízállások közelében, vagy partjain emelkednek, ármentes helyen. (...) Biharban nehezen megszámlálható sokaságban található" (Zoltai L. 1938) A kunhalmok Györffy István néprajzkutató 1921-ből származó definíciója szerint "5-10 méter magas, nem nagy területen fekvő, messziről lapos, kúp vagy félgömb alakúnak látszó emelkedések, amelyek legtöbbször víz mellett, de ármentes helyen terültek el, s nagy százalékban temetkezőhelyek, sírdombok, őr- vagy határhalmok". Jellemzően az Alföldön fedezhetjük fel ezeket a halmokat, és bár 1996 óta törvény védi őket, a legtöbb mégis lepusztult, elhanyagolt, vagy rosszabb esetben beszántott. Számukat több tízezerre becsülték, de már az egy évszázaddal ezelőtti leírások is a nagyfokú művelésbe fogásukról, használatukról panaszkodnak. Eredetük kapcsán számos vita bontakozott ki még a 20. században is. Egyesek úgy vélték, a halmok természetes eredetű képződmények az Alföldön, amelyek egykori tengerelöntés vagy a szél, a jég munkája nyomán keletkeztek, de később régészeti, talajtani vizsgálatok egyértelműen megállapították a kunhalmok mesterséges eredetét. Eleink az árvízmentes, magasabb hátakon településeket alakítottak ki, úgynevezett lakódombokat, telleket, ennek ideje a neolitikumra tehető. A rézkorban újabb típusú halmok jelentek meg, a sírhalmok vagy kurgánok, ezek egyértelműen temetkezési céllal épültek. Azon kevés halomból, melyeket feltártak, sírok, temetkezési tárgyak, máshonnan használati tárgyak kerültek elő, a talajmintákból pedig kimutathatóak voltak az évszázadok alatt egymásra hordott és rakódott rétegek. A kunhalmok talajösszetétele általában eltér a környezetüktől, ezért élőviláguk is különbözik, a talajtani adottságok függvényében változik a növényvilág, találhatunk például löszös talajt kedvelő macskaherét, kunkorgó árvalányhajat, a környezetüktől eltérő növények más rovarokat vonzanak (ímádkozó sáska, fecskefarkú lepke), melyek más hullóket és madarakat csábítanak a területre (zöldgyík, kékvércse, fehér mécsvirág sisakos sáska vörösbegy). A halmok egy részéről nem tudunk sokat, másokról viszont több monda, történet is fennmaradt.

A kiránduláson a Tóció-völgyben felkeresett halmok is ilyenek. A Nagysándor-halom Debrecen egyik legismertebb és talán leginkább karbantartott kunhalma, története szerint valaha ezen állt a vértanú honvédtábornok, Nagysándor József katonai sátra. Az út innen a Hegyes-halmot, Kamarás-halmot érintve megy a város másik nevezetes halmáig, a Basahalomig. A mondás szerint "akinek a kődökét nem a Basahalmán belül vágta el a bába, csak jött-ment".

Forrás: "Múltunk őrzői, a kunhalmok"

A Basahalom közelében található a XX-XXI. század nevezetessége, a kommunális hulladékából épült magaslat, a szeméthegy. Magassága okán nem túlzás hegynek nevezni, hisz elég markánsan kiemelkedik az alföldi tájból, erre is érdemes vetni egy pillantást, ha már erre járunk. Visszafelé megnézzük, mi változott a Vértessy-kastély környezetében. Ez lesz a túránk utolsó állomása.

Mindenkit várunk egy hangulatos szombati együttkerésre!